

בס"ד, י"ב שבט התשפ"ו

מנחות י"ט – יציקת שמן בזר, וכללי עיכוב במצוות ובמנחות

שאלות:

1. שובאל כהן קיבל את דם החטאת ביד שמאל, האם החטאת כשרה?

יציקת השמן בזר...המשך

הגמרא ממשיכה לברר את טעמו של **רבי שמעון** שדורש שיציקת השמן, פסולה בזר:

- הגמרא הסבירה: **שרבי שמעון** סובר שהמילים "בני אהרן הכהן" בפסוק "וְהִבִּיֵאֵה אֶל בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן וְקִמְצָה" נדרשות גם לפניו (למילים הקודמות בפסוק), אל עבודת היציקה.
- הגמרא **מקשה** מבריייתא שמביאה מחלוקת תנאים בנוגע לקבלת דם חטאת.
 - **תנא קמא** סובר שגם קבלת הדם וגם נתינת הדם צריכות להיעשות ביד ימין, כי המילה "בְּאֶצְבְּעוֹ" נדרשת גם אחורה ("לְיָדְךָ") וגם קדימה ("לְיָמֶיךָ").
 - **רבי שמעון** חולק ואומר שלא נאמרה יד בקבלה ולכן קיבל בשמאל – כשר. **אביי** מסביר **שרבי שמעון** לא דורש את המילה "בְּאֶצְבְּעוֹ" אל המילה הקודמת בפסוק "וְקִמְצָה". לכן, לא ייתכן שטעמו של **רבי שמעון** ביציקה הוא ש"מקרא נדרש לפניו ולאחריו".
- לכן הגמרא מסבירה אחרת את נימוקו של **רבי שמעון** ביציקה: המילה "וְהִבִּיֵאֵה" בפסוק (ו' החיבור) – מוסיף על עֲבָדָה רַשׁוֹן (מוסיף את דין הכהונה על היציקה שקדמה לה).
 - הגמרא **מקשה**: אם "ו' מוסיף", למה בזבחים (שנאמר: "וְשַחֲטוּ... וְהִקְרִיבוּ בְנֵי אֶהֱרֹן...") לא אומרים שו' מוסיף על עניין שחיטה (שאז שחיטה בזר תהיה פסולה)?
 - הגמרא **משיבה**: שחיטה שונה, כי שם שחיטה הוקשה לסמיכה שהיא ודאי בבעלים.
 - הגמרא **שואלת**: אם ככה שהקשנו שחיטה לסמיכה, אז אולי גם כמו שסמיכה נעשית דווקא על ידי הבעלים של הקרבן, ככה גם שחיטה?
 - הגמרא **מתרצת**: שלומדים קל וחומר מזריקה שהיא עיקר הכפרה שלא נעשית בבעלים, קל וחומר לשחיטה שהיא לא עיקר כפרה – שלא תצטרך בעלים.
 - אבל הגמרא מקשה גם על זה, שהרי בזריקה אי אפשר בבעלים (כי חייבים כהן), האם דנים קל וחומר לדבר שאפשר (שחיטה בבעלים) מדבר שאין בו אפשרות כזו (זריקה בבעלים)?
- לכן, הגמרא **מתרצת**: שיש לימוד אחר לא מהקל וחומר, התורה לימדה דווקא לגבי יום הכיפורים שהכהן הגדול צריך לשחוט את הפר "אשר לו" (שהוא הבעלים), מכאן שבכל מקום אחר לא נדרשת שחיטה בבעלים.

2. ענר הביא קרבן תודה, ושכח שתי חלות חמץ בבית, האם ראובן כהן, יכול לוותר לו בתנאי שיביא אותם בפעם הבאה שהוא מגיע לירושלים?

כללים בעיכוב מצוות

הגמרא דנה בכלל של **רב** מתי מצוות מעכבות (שאם משהו לא התבצע כראוי או חסר – הקרבן פסול), והקשר לסוגיה שלנו זה דברים שמעכבים במנחה.

- **רב** אמר כלל: כל מקום שנאמר "תורה" ו"חוקה" אינו אלא לעכב.
 - הגמרא **מקשה** על הכלל ממספר דוגמאות שבהן נאמר רק תורה ולא כתוב חוקה (כמו נזיר, מצורע, תודה), ובכל זאת המצוות מעכבות.
 - הגמרא **מתרצת** שבכל אחד מהם כתוב דבר שדומה ל"חוקה" (כגון "כן יעשה" בניזיר, "תהיה" במצורע, והיקש לנזיר בתודה).
 - הגמרא **מקשה** מיום הכיפורים שכתוב בו רק חוקה ("והייתה לכם לחוקת עולם"), ושני השעירים של יום הכיפורים מעכבים אחד את השני.
 - לכן הגמרא **מתרצת** שהכלל של **רב** בעצם דורש או תורה או חוקה ולא שניהם יחד.
 - אבל אז הגמרא **מקשה**: הרי בקרבנות האחרים כתוב תורה לבד ("זאת התורה לעולה...") והן לא מעכבים!
 - לכן הגמרא **מתקנת** שוב את הכלל שבאמת רק חוקה מעכבת, ומה **שרב** התכוון הוא, שלמרות שכתוב תורה זה לא מספיק, צריך שיהיה כתוב חוקה.
 - הגמרא **מקשה**: הרי במנחה כתוב חוקה ("כֹּל זָכָר בְּבִנְיָ אֱהָרֹן יֵאָכְלֶנָה חֶק עוֹלָם") ו**רב** אמר שרק חזרה על אותה מצווה במנחה פעמיים, מעכבת (ולא החוקה עצמה).
 - הגמרא **מתרצת**: שהחוקה במנחה נאמרה רק על האכילה בלבד, לכן היא לא מלמדת על עיכוב בעבודות.
 - אבל הגמרא **שואלת**: הרי בלחם הפנים גם החוקה נוגעת לאכילה, ובכל זאת היא מעכבת את כל הקרבן!
 - לכן, מסקנת הגמרא היא: שכל מקום שכתוב חוקה על האכילה, החוקה חלה על כל הקרבן, אלא שמנחה שונה, כי נאמר בה "מִגֶּרְשָׁה וּמִשְׁמֶנָּה" – שמלמד שדווקא הגרש והשמן מעכבים במנחה, ואין דבר אחר מעכב למרות שכתוב חוקה.
3. ברקאי הכהן קמץ את המנחה עם כף המנחה פסולה?

עיכוב עבודות המנחה

- הגמרא אומרת שמה שאמר **רב** בסוף הדיון הקודם שכל מקום שהחזיר לך הכתוב במנחה – אינו אלא לעכב. נתון במחלוקת ו**שמואל** אמר: גרש ושמן מעכבין ואין דבר אחר מעכב.
- הגמרא **מבררת** האם **שמואל** לא סובר שמקום שהכתוב חזר עליו הוא מעכב? הגמרא מסיקה שאכן הם לא חולקים על הכלל הכללי. אלא הם חולקים על הדין שקמיצה צריכה להיות דווקא ביד (שזה נלמד משינוי לשון בין "מלא קמצו" ל"בקומצו").
- **רב** סובר: יש חזרה על הדין הזה בפרשת המילואים, שנאמר "וימלא כפו ממנה" (ולכן הדין מעכב).
- **שמואל** סובר: שלא לומדים דיני דורות מקרבן שהיה לשעת המילואים, ולכן אינו מעכב.
- הגמרא **מקשה** האם שמואל באמת לא לומד דיני דורות מדיני שעה? הרי הוא למד שהמזרקות של הדם מקדשין גם סולת יבשה, מקרבנות הנשיאים (שכתוב "שניהם מלאים

סולת").

והגמרא מתרצת: ששם הדין שונה כי חזרו עליו 12 פעמים ולכן הוא נחשב דין לדורות.

○ **רב כהנא ורב אסי** הקשו ל**רב**: הרי הגשה של המנחה לקרן המזבח – נשנה הכתוב בה, ובכל זאת המשנה שלנו קבעה: לא הגיש – כשירה!

▪ **רב** משיב: הפסוק שחזר עליו הכתוב ("הקרב אותה בני אהרן לפני ד") לא בא לצוות על ההגשה, אלא לקבוע לה מקום. כמו שהגמרא מביאה ברייתא שיש בה מחלוקת להיכן בדיוק היו מגישים את המנחה, מאחר ויש שני פסוקים שלכאורה סותרים ("לפני ד" ו"אל פני המזבח"):

• **תנא קמא** אומר: מגישה לחודה של הקרן הדרומית מערבית. כי מערבית זה פני ד' ודרומית זה פני המזבח.

• **רבי אליעזר** אומר: כל מקום שאתה מוצא שני מקראות, אחד מקיים עצמו ומבטל חברו, ואחד מקיים את שניהם – תופסים את המקיים את שניהם ולכן מגישים לצד הדרומי של המזבח.

הגמרא שואלת: והיכן קיימת "לפני ד" (שהוא מערב) בקרן הדרומית? **רב אשי** מתרץ **שרבי אליעזר** סובר שהמזבח כולו היה בצפון העזרה, והפתח של ההיכל היה באמצע העזרה, וככה הקיר הדרומי של המזבח היה בדיוק "לפני ד".

○ **רב הונא** הקשה ל**רב**: הרי מלח שמעכב – לא נשנה הכתוב בו במנחה!

והדיון ממשיך בדף הבא.